

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 21. mai 2012 truffet vedtak i

- Sak nr:** 158-11 (arkivnr: 201100834-45) og 18-12 (arkivnr: 201200374-21)
- Saken gjelder:** Klage fra advokat A (sak 158-11) og klage fra B (sak 18-12) på tingrettsdommer C ved Xtingrett
- Utvalgsmedlemmer:** Unni Sandbukt (leder)
Randi Grøndalen
Jeppe Normann
Svein J. Magnussen
Björg Tørresdal
- Offentlighet:** I medhold av offentleglova § 13, jf. forvaltningsloven § 13, er enkelte personnavn unntatt fra offentlighet. For øvrig er vedtaket offentlig, jf. offentleglova § 3.
- Vedtak:**
1. Tingrettsdommer C gis advarsel for å ha overtrådt de plikter stillingen medfører og for å ha opptrådt i strid med god dommerskikk.

Innledning:

Ved brev av 25. november 2011 har advokat A inngitt klage på tingrettsdommer C ved X tingrett (sak 158-11). Klagen gjelder dommeradferd i hovedforhandlingen i en straffesak samt dommerens opptreden overfor klager etter at klagen var inngitt. De etterfølgende forhold gjelder forsvareroppnevning og politianmeldelse av advokat A, jf advokat As brev av 22. desember 2011 og 6. januar 2012. I forbindelse med den inngitte anmeldelsen, ble utvalget også kjent med at tingrettsdommer C hadde innkalt meddommerne i straffesaken til et møte 23. desember 2011, for å diskutere klagen.

Den 1. mars 2012 ble det inngitt ny klage på tingrettsdommer C (sak 18-12). Klagen er fra B og gjelder Cs opptreden i forbindelse med en sak om tvangsgjennomføring av samvær etter barneloven.

Saksgangen

Sak nr. 158-11 skulle i utgangspunktet behandles i Tilsynsutvalgets møte den 2. februar 2012, men saken ble utsatt til neste utvalgsmøte 19. april 2012. Bakgrunnen for dette var at utvalget ønsket å foreta en bredere vurdering av saken i lys av tidligere saker utvalget har behandlet. Det ble videre bestemt at klagesakene skulle forenes til felles behandling.

Tingrettsdommer C ble orientert om adgangen til avgi muntlig forklaring for utvalget. Han ble oppfordret til å møte, og det ble avtalt at muntlig forklaring skulle gjennomføres onsdag 18. april 2012. I etterfølgende henvendelse pr. e-post fremsatte tingrettsdommer C krav om å få dekket utgifter til advokat i forbindelse med møtet. Han ba videre om at utvalget innhentet referat fra et møte i Justisdepartementet den 31. mai 2011, og at det ble gitt opplysninger om eventuelle habilitetsproblemer for medlemmene av Tilsynsutvalget. Anmodningene ble avslått. Tingrettsdommer C ga deretter beskjed om at han ikke kom til å møte for å avgi muntlig forklaring og møtet ble avlyst. Saken ble deretter behandlet i Tilsynsutvalgets møte den 19. april. Etter forutgående drøfting og gjennomgang i møtet, ble det bestemt at saken skulle sluttbehandles i utvalgsmøte 21. mai 2012.

Tilsynsutvalget har i sak 158-11 innhentet uttalelse fra den andre forsvareren, aktor og meddommerne i straffesaken. I tillegg er følgende dokumenter fremlagt: Rettsbok av 24.10.2011, dom av 26.10.2011, diverse skriv vedrørende forsvareroppnevning i desember 2011, Y lagmannsretts kjennelse av 3.1.2012, anke over X tingretts dom av 26. oktober 2011, innklagedes politianmeldelse av A og politiets henleggelse.

I sak 18-12 har utvalget innhentet uttalelse fra partenes prosessfullmektiger, anken til Y lagmannsrett samt Y lagmannsretts kjennelse av 8. mai 2012.

Sorenskriver D er orientert om begge klagen og har den 12. april 2012 inngitt felles uttalelse. Hun har videre fremlagt diverse dokumenter, herunder to brev som er sendt til innklagede om uteblivelse fra berammede rettsmøter.

Klagesakene er forelagt tingrettsdommer C med anmodning om å inngi uttalelse. Han er i den forbindelse orientert om at utvalget ønsket en bredere behandling av sakskomplekset sett i lys av tidligere saker.

Tingrettsdommer C har avgitt uttalelse i sak 158-11. Videre har han avgitt supplerende uttalelse der han har kommentert sorenskriver Ds uttalelse og spørsmålene om forsvareroppnevning og politianmeldelse av advokat A. Han har ikke kommentert anførselene i sak 18-12.

Utvalget har av eget tiltak innhentet brev av 29. november 2011 fra Justisdepartementet til Domstoladministrasjonen.

Saksfremstilling:

Sak 158-11

Tingrettsdommer C administrerte den 24. oktober 2011 hovedforhandling i straffesak med to tiltalte. Advokat A, som er fast forsvarer ved X tingrett, var forsvarer for en av de tiltalte. Dom ble avsagt 26. oktober. Dommen er anket til Y lagmannsrett. Saken er ikke avgjort i ankeinstansen. Lagmannsretten har opplyst at ankeforhandlingen er berammet 15. og 16. august 2012. Det inngår også i klagesaken at dommeren har anmeldt advokat A til politiet, og at han har vært involvert i en etterfølgende forsvareroppnevning som vedrørte A.

Klager – advokat A – har i hovedsak vist til følgende:

Advokat A har opplyst at hans klient følte seg så dårlig behandlet av innklagede under hovedforhandlingen at han ba forsvareren om å gjøre noe med det. Klager har anført at dommeren opptrådte arrogant, nedlatende og virket forutinntatt i forhold til tiltalte, herunder at innklagede laget egne historier om hendelsesforløpet. Han har vist til et eksempel på dette i avsnitt 4 og 5 i klagen. Klager har opplyst at lignende hendelser har funnet sted tidligere, blant annet i et fengslingsmøte i 2010.

A har i tillegg fremlagt diverse skriv vedrørende forsvareroppnevning og politianmeldelse av advokaten og anført at det må foreligge alvorlig svikt ved innklagedes dommerskjønn.

Innklagede – tingrettsdommer C – har i hovedsak vist til følgende:

Klagen bygger på beskyldninger som er usanne og ubegrunnede. Det var nødvendig for rettens administrator å stille supplerende spørsmål til den ene tiltaleposten for å klargjøre om det var en legemsfornærmelse. Innklagede har bestridt at han gjorde konstateringer i strid med faktum eller forvrengte tiltaltes forklaring. Advokat A hadde for øvrig ingen innsigelser til administrators eksaminasjon under rettsmøtet og ba ikke om protokollasjon. Det er heller ikke riktig at administrator var arrogant eller nedlatende.

Innklagede har for øvrig bestridt at han leder fengslingsmøter på en ukorrekt måte. Han viste til at det ikke er uvanlig at saksdokumentene ikke foreligger før rettsmøtet begynner, og at dommeren derfor må stille "oppklaringsspørsmål" til aktor/forsvarer.

Når det gjelder forsvareroppnevningen av A, fremgikk det ikke av brevet til retten hvem tiltalte ønsket som sin forsvarer, og retten fant det ikke riktig å basere oppnevningen på avtalen mellom advokatene. Det var først under ankebehandlingen det ble dokumentert at tiltalte ønsket advokat A. Lagmannsrettens vurdering er dermed ikke relevant for klagesaken.

Politianmeldelsen ble inngitt fordi advokat A beskyldte innklagede for å ha bidratt til å idømme en strengere straff enn "fortjent". Han har dermed utvist bevisst motarbeiding av retten. Dette er straffbart og rammes av strl § 110 og strl. § 132 a. Anmeldelse må sees i sammenheng med at Stortinget har kritisert domstolene for å straffe for mildt i voldssaker. Det blir meningsløst med en slik kritikk dersom en dommer må finne seg i å bli utsatt for

grove og ubegrunnede beskyldninger fordi forsvareren er misfornøyd med rettens lovanvendelse.

Forsvarer – advokat E – har vist til hendelsen som er beskrevet i avsnitt 4 og 5 i advokat As klage som eksempel på at dommeren var forutinntatt, og hun har bekreftet at denne hendelse fant sted.

Aktor – politiadvokat F – har i all hovedsak vist til følgende:

Aktor har viser til påtegning til Z statsadvokatembeter i anledning anken. Det fremgår her at aktor mener hovedforhandlingen ble gjennomført på en akseptabel måte med en stram, men i og for seg korrekt prosessledning. Det er riktig at innklagede stilte kritiske spørsmål til de tiltalte under utspørringen, men dette var etter at de hadde gitt sine versjoner hvor det var helt på sin plass med kontrollspørsmål. Gjennomføringen av dette er personavhengig og vil variere fra dommer til dommer.

Meddommerne – G og H – har ikke uttalt seg til de konkrete anførselene, men de har i korthet uttalt at de ikke ser at det er noe grunnlag for kritikk mot dommeren.

Sak 18/12

Tingrettsdommer C behandlet den 28. november 2011 begjæring om ileggelse av tvangsbøt for gjennomføring av samvær etter barneloven. Han gjennomførte samtale med barnet og administrerte deretter rettsmøte der partene og deres prosessfullmektiger var til stede. Klager ble ved kjennelse av 6. februar 2012 ilagt tvangsbøt på 3000 kroner hver gang samværsretten ikke oppfylles. Kjennelsen ble anket. Y lagmannsrett har den 8. mai 2012 opphevet tingrettens kjennelse og bestemt at den videre behandling av saken skal foretas av en annen dommer.

Klager – B – har i hovedsak vist til følgende:

Klager fikk på kort varsel beskjed fra C om å møte med sin datter for samtale/avhør. Referatet fra samtalen er mangelfullt fordi viktige opplysninger fra datteren ikke er tatt med, blant annet årsaken til at hun ikke trives hos far. Tingrettsdommer C innkalte senere partene til saksforberedende møte, hvor han bebudet at det ikke skulle være bevisførsel. Han møtte for sent til rettsmøtet og var uforberedt. Under rettsmøtet besluttet C at det likevel skulle gjennomføres bevisførsel i form av partsforklaringer, noe partene ikke var forberedt på. Etter forklaringene besluttet han at saken skulle tas opp til avgjørelse, til tross for at begge parter hadde varslet ytterligere bevisførsel. Innklagede var under rettsmøtet ufokusert og virket lite interessert. Han fremsto som partisk og hatsk under utspørringen av klager.

Prosessfullmektig – advokat I – har i hovedsak bekreftet klagers beskrivelse av hendelsesforløpet.

Hun har bekreftet at innkallingen av barnet ble gjort på svært kort varsel, og at tidspunktet ble fastsatt uten at advokaten var involvert. Prosessfullmektigen har videre bekreftet at gjennomføringen av rettsmøtet var uryddig og ustrukturert og at dommeren fremsto som desorientert og dårlig forberedt. Innklagedes utspørring av B var anklagende, forutinntatt og delvis for privat og irrelevant. Advokat I har for øvrig påpekt at hun tidligere har

opplevd lignende episoder med tingrettsdommer C, se uttalelsen side 2 første til sjette avsnitt.

Prosessfullmektig – advokat K – har i hovedsak vist til følgende:

Det fremgår av referatet fra samtalen med klagerens datter at referatet er gjennomlest og at dommeren har skrevet ned hennes mening. Advokat K har bekreftet at dommeren kom noen minutter for sent, men hun opplevde ikke at dommeren var uforberedt til rettsmøtet. Hun oppfattet heller ikke prosessen som så uklar og uryddig som motparten, men det er riktig at planene for møtet ble endret underveis. Innklagedes utspørring av klager fremsto som nødvendig for saken.

Tingrettsdommer C har ikke kommet med uttalelse til denne klagen.

Sorenskriver D har inngitt en felles uttalelse i anledning saken. Hun har i hovedsak vist til følgende:

Hun har ikke vært til stede i de aktuelle rettsmøtene og kan derfor ikke uttale seg om hendelsesforløpet, men bemerker at beskrivelsene i klagen kan kjennes igjen fra tidligere klagesaker og i Domstoladministrasjonens saksfremstilling i avskjedssaken.

D har for øvrig vedlagt to brev til tingrettsdommer C der han har fått påtale for uteblivelse og for sent oppmøte til rettsmøter. Hun har videre opplyst at tingrettsdommer C har anmeldt henne for ærekrenkelser, og at han har henvendt seg til Arbeidstilsynet med opplysning om at han blir sjikanert på arbeidsplassen.

Tingrettsdommer C har i et supplerende skriv til utvalget kommentert sorenskriver Ds uttalelse, der han i hovedsak har vist til følgende:

Sorenskriver D ble politianmeldt bl.a. fordi hun har oppfordret andre dommere ved tingretten til å omtale innklagede som mentalt syk overfor meddommere. Klagen til Arbeidstilsynet må sees i sammenheng med at tre ansatte – en dommer og to kontoransatte – har forlatt sine stillinger uten saklig grunn i de to årene D har vært sorenskriver.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på sakene:

Tilsynsutvalget legger til grunn at klagesakene er klare for realitetsbehandling. Når det gjelder bakgrunnen for klagen og saksgangen fram til møtebehandling, herunder spørsmålet om muntlig forklaring, viser utvalget til den innledende fremstillingen om saksbehandlingen. Tilsynsutvalget har ikke funnet grunn til å pålegge noen av partene å forklare seg for utvalget.

Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptre i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

Utvalget har myndighet til å vurdere dommeratferd i mange sammenhenger; Opptreden i alle stadier av en rettssak, opptreden utenom rettssakene, brudd på arbeidsrettslige plikter, herunder opptreden i forhold til arbeidsgiver og kolleger samt opptreden utenom arbeidsforholdet, jf. Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) pkt. 11.3.3.

I forarbeidene til domstoloven kap 12, er det nærmere beskrevet hva som skal være retningsgivende for utvalgets vurdering av dommeratferd.

Utvalget viser bl.a. til Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) side hvor følgende er uttalt:

”God dommerskikk har å gjøre med hvordan en dommer utfører sine oppgaver. God dommerskikk er knyttet til en rekke forhold. For det første vil dommerens opptreden i retten være gjenstand for vurdering. I den forbindelse kan spørsmål om møteledelse, opptreden overfor parter, vitner og andre aktører være av betydning. Videre vil spørsmål om brudd på god dommerskikk kunne komme inn i forbindelse med vurdering av hvordan saksbehandlingen utføres, herunder om dommeren opptrer sendrektig, er dårlig forberedt til møter og mangler organisering av forberedelsen til rettsmøter osv.”

Det er en viktig rettesnor for Tilsynsutvalget om det er påvist forhold som er egnet til å svekke tilliten til domstolene og dommerne. Dette fremgår også av Etske prinsipper for dommeratferd pkt.1, Grunnleggende krav, som lyder slik:

"En dommer skal opptre i samsvar med loven, rettsordenen og god dommerskikk, og slik at han eller hun gjennom sin atferd fremmer den alminnelige tillit til domstolene."

Før Tilsynsutvalget går nærmere inn på de enkelte forhold i klagesakene, har utvalget funnet det hensiktsmessig å gi et kort tilbakeblikk på tidligere forhold knyttet til tingrettsdommer C. Det er da naturlig å ta utgangspunkt i at Domstoladministrasjonen i oktober 2010 anmodet Justisdepartementet om å vurdere avskjedssak mot ham. I den forbindelse ble saken forelagt Tilsynsutvalget, og utvalget avga den 18. april 2011 en uttalelse hvor bl.a. følgende ble bemerket:

"Tilsynsutvalget har ikke funnet det riktig å gi uttalelse om bevisvurderingen eller å konstatere om vilkårene for suspensjon og avskjed kan anses oppfylt. Men dersom det forutsettes at de faktiske forhold i hovedsak kan legges til grunn, foreligger det etter utvalgets vurdering flere grove brudd på de plikter som tilligger dommerstillingen samt brudd på prinsippene om god dommerskikk. Flere av forholdene er av en slik karakter at Tilsynsutvalget ville ha gitt dommeren kritikk, og samlet sett ville de kritikkverdige forhold ha utløst utvalgets plikt til melde fra til Justisdepartementet. Dette innebærer at utvalget er av den oppfatning at dommerens opptreden, dersom beskrivelsene i brevet legges til grunn, ikke er forenlig med å utføre dommeryrket."

Departementets vurdering av avskjedssaken forelå den 29. november 2011, jf departementets brev av samme dag til Domstoladministrasjonen.

Departementets konklusjon lyder slik:

"Etter departementets vurdering er misligholdet av arbeidsplikter, administrative plikter og din opptreden for øvrig, av en slik art at det foreligger gjentatte krenkelser av tjenesteplikter etter tjenstemannsloven § 15 bokstav a. Departementet mener at forholdene er av en slik art at terskelen i tjenstemannsloven § 15 bokstav a er overtrådt. Under enhver omstendighet synes det å være grunnlag for å anta at terskelen for avskjed i tjenstemannsloven § 10 nr 3 jf. nr 2 isolert sett er passert. Det kan også være grunnlag for å spørre om forholdene samlet sett har vist at det er overveiende sannsynlig at pliktene heller ikke i fremtiden vil kunne bli ivaretatt på et akseptabelt nivå, og at en derfor bør reise avskjedssak."

Det er imidlertid slik at de fleste av de forhold som kan danne grunnlag for en avskjed, ligger så vidt langt tilbake i tid at det er betydelig usikkerhet knyttet til om de kan være grunnlag for en avskjed nå. I tillegg kommer at bevissituasjonen er noe uklar for enkelte av forholdene, ikke minst ved at forholdene er svært ujevnt dokumentert. Til dette kommer også at det etter at denne saken kom opp, ikke har oppstått nye misligheter.

Departementet har vært i sterk tvil om spørsmålet, men har etter en helhetsvurdering kommet til at det nå ikke er tilstrekkelig grunnlag for å forberede avskjedssak for Kongen i statsråd. Av samme grunn er det heller ikke aktuelt å fatte vedtak om suspensjon. Departementet vil imidlertid understreke at dersom det oppstår nye misligheter, vil spørsmålet om å reise avskjedssak kunne tas opp på nytt."

Tingrettsdommer C har to ganger tidligere vært innklaget for Tilsynsutvalget, og det er henvist til disse klagen i departementets gjennomgang. Utvalgte mottok den første klagen i 2004 (sak70/04). Den gjaldt en hovedforhandling i 2002, der dommeren hadde kommet for sent første rettsdag. Saken ble ikke tatt til behandling fordi klagen var for sent fremsatt.

Den andre klagen ble inngitt i 2011 (sak 02/2011) og gjaldt bl.a. mangelfull forberedelse til rettsmøte, manglende oversikt og styring av rettsforhandlingene, samt anførsler om partisk opptreden og uverdige atmosfære i retten. Tilsynsutvalget påpekte at det var forhold ved dommerens opptreden som ga grunn til å stille spørsmål ved om prosessledelsen var korrekt og tilstrekkelig nøytral, men utvalget fant det ikke godt nok dokumentert at han hadde handlet i strid med god dommerskikk.

Denne historiske gjennomgangen viser at det over en lang tidsperiode har vært reagert på tingrettsdommer Cs opptreden både i og utenfor domstolen, hovedsakelig på grunn av følgende forhold:

- Manglende nøytralitet, herunder sjikanerende og fiendtlig opptreden, spesielt overfor parter i barnevern - og barnefordelingssaker.
- Uryddig og uforutsigbar prosessledelse
- Dårlig dommerskjønn/mangelfull begrunnelse av rettsavgjørelser
- Brudd på arbeidsplikt, herunder uteblivelse og forsentkomming til rettssaker
- Opptreden som medfører habilitets- og samarbeidsproblemer og som svekker tilliten til domstolen

Flere av de forhold utvalget nå skal vurdere, er av samme karakter som dette. Utvalget har nedenfor gitt en nærmere beskrivelse av de påklagede forhold i de to klagesakene samt de forhold som er påpekt av sorenskriver D.

Sak 158/11

Tingrettsdommer Cs opptreden i straffesaken

Advokat A har i klagen beskrevet tingrettsdommer Cs opptreden slik:

"Administrator opptrådte svært arrogant og nedlatende i forhold til min klient. Under tiltaltes forklaring avbrøt administrator til stadighet ved at administrator laget sine egne historier om hendelsesforløpet og tiltaltes subjektive oppfatninger som fremstod som rene spekulasjoner og i klar disfavør av tiltalte. Tiltalte protesterte og forsøkte flere ganger å

presisere hva han mente, men ble da avbrutt med nye teoretiske utlegninger fra administrator som indikerte en klar straffbar handling og subjektiv skyld.

Tiltalte oppfattet at administrator i åpen rett laget en historie om tiltaltes handlinger som var i strid med hans forklaring og som for øvrig ikke hadde holdepunkter i andre fakta - - for å kunne domfelle.

Et eksempel: under en av postene i tiltalen forklarte tiltalte og de øvrige impliserte at tiltalte tilfeldig hadde truffet to bekjente i en varebil på T, som ble kjørt av den mannlige personen i bilen. Tiltalte ønsket å bli kjørt hjem, men fordi de to andre først skulle hente sine eiendeler, som befant seg hos en navngitt person på R, ble han av praktiske grunner først med dit.

Administrator ga da uttrykk for at han nok var med dit fordi han skulle være forsterkning for de to andre i et mer eller mindre planlagt angrep på personene de skulle hente tingene hos. "

Aktor har opplyst at han ikke er enig med forsvareren i at dommeren har opptrådt kritikkverdig. Han har imidlertid ikke kommentert eller bestridt de konkrete beskrivelser i klagen.

Forsvareren til den andre tiltalte, har vist til eksempelet beskrevet i As klage og har bekreftet at denne hendelsen fant sted.

Tilsynsutvalget finner grunn til å bemerke at tingrettsdommer C den 23. desember 2011 hadde et møte med meddommerne der klagen fra advokat A ble drøftet. Dette skjedde før meddommerne hadde avgitt uttalelser til Tilsynsutvalget. Utvalget mener tingrettsdommer C opptrådte lite skjønnsomt og i strid med god dommerskikk da han tok kontakt med meddommerne og innkalte dem til et møte om klagesaken. Det er vanskelig å se at dette møtet kunne ha hatt noen annen hensikt enn å påvirke meddommerne. Utvalget finner derfor ikke å kunne legge vekt på disse uttalelsene.

Tilsynsutvalget legger til grunn at tingrettsdommer C har opptrådt slik klager har beskrevet, herunder at han fremsto som forutinntatt overfor advokat As klient. Utvalget legger videre til grunn at dette kom til uttrykk i utspørringen og den øvrige måten dommeren forholdt seg til tiltalte på.

Å være forutinntatt og vri på forklaringer slik at de passer inn i dommerens subjektive oppfatning av saken, er i strid med Etske prinsipper for dommeratferd, jf pkt. 3 om upartiskhet, som lyder slik:

"En dommer skal være og fremtre som upartisk og opptre slik at det ikke med rimelighet kan stilles spørsmål ved dommerens nøytralitet.

En dommer må ikke gi uttrykk for forhåndsstandpunkt i saker han eller hun har under behandling eller som det er nærliggende at dommeren kan få til behandling.

En dommer skal utøve dommergjerningen uten forutinntatte holdninger."

Utvalget har for øvrig registrert at det har vært fremsatt tilsvarende innvendinger mot dommerens opptreden tidligere, jf beskrivelsen på side 3 i departementets brev.

Ankepunktene mot tingrettsdommer C var også av samme karakter i klagen som utvalget behandlet i 2011. Det samme gjelder for øvrig den andre klagen utvalget nå har til behandling, noe som er nærmere beskrevet nedenfor. I tillegg har både advokat A, og advokat I (i sak 18-12), påpekt at lignende opptreden har skjedd tidligere. Utvalget viser til advokat As klage side 2 og advokat Is uttalelse side 2 første til sjette avsnitt. A har bl.a vist til en fengslings sak og beskrevet hvordan dommeren har gått inn i diskusjoner om saken og ikke fremstått som nøytral.

Tilsynsutvalget har også merket seg at det er forhold ved rettsavgjørelsen som kan støtte opp under anførselen om at tingrettsdommer C var forutinntatt overfor tiltalte i straffesaken. Utvalget viser til følgende punkter i ankesaken som de involverte parter/aktører synes enige om:

- Det er lagt til grunn faktiske forhold i dommen som ikke er i samsvar med det som fremkom under hovedforhandlingen.
- Det ble utmålt ubetinget fengselsstraff selv om det var nedlagt påstand om samfunnsstraff
- Det ble tilkjent erstatning til fornærmede ut over den nedlagt påstand, noe det ikke er anledning til i sivilprosessen.

Det fremgår av departementets brev av det også tidligere har vært stilt spørsmål ved dommerens rettsavgjørelser, herunder omgjøringsfrekvensen i lagmannsretten. På side 7 siste avsnitt i departementets vurdering er det påpekt at prinsippet om dommernes uavhengighet gjør det vanskelig å bruke mangler ved dommerens avgjørelser som avskjedsgrunn. Tilsynsutvalget slutter seg til dette synspunktet. Tilsynsutvalget har for øvrig ikke myndighet til å vurdere forhold som brukes som grunnlag for anke over rettsavgjørelser, jf domstoloven § 236 fjerde ledd. Til tross for disse begrensningene, finner utvalget grunn til å påpeke at tingrettsdommer Cs avgjørelse fremstår som påfallende sett i sammenheng med hans opptreden overfor tiltalte i hovedforhandlingen.

Etter Tilsynsutvalgets vurdering har tingrettsdommer C opptrådt partisk og forutinntatt i forbindelse med straffesaken, og hans opptreden anses å være i strid med reglene om god dommerskikk og Etske prinsipper for dommeratferd.

Sak 158/11. Etterfølgende forhold

I tillegg til spørsmålet om kritikkverdig dommeratferd i straffesaken, har advokat A forelagt Tilsynsutvalget forhold som fant sted etter at han hadde innklaget tingrettsdommer C til Tilsynsutvalget.

Dette gjelder følgende forhold:

- Forsvareroppnevning av 21. desember 2011
- Politianmeldelse av advokat A datert 23. desember 2011.

Forsvareroppnevningen

Den 15. desember 2011 sendte advokat L brev til X tingrett der han ba om at advokat A ble oppnevnt som forsvarer for en av hans klienter på grunn av en dobbeltberømmelse. Det står bl.a. følgende i brevet:

"Jeg har tatt kontakt med advokat A som har sagt seg villig til overta forsvaret av M den 5.1.12 idet det var mulig for ham å møte denne dato."

A fikk samtidig overlevert saksdokumentene og innkalte klienten til konferanse den 21.12.2011 hvor han samtykket til at A overtok oppdraget. Dette ble meddelt tingretten samme dag.

Advokat A har i brev til Tilsynsutvalget av 22.12.11 beskrevet den videre saksgangen slik:

"Samme dag (dvs 21.12.11) mottok kontorpersonelet en telefon fra X tingrett ved N på vegne av dommer C om at undertegnede ikke skulle oppnevnes som forsvarer men at en annen av de faste forsvarerne, nemlig adv. O, skulle oppnevnes. Min sekretær ringte tilbake til N for å undersøke hvorfor ikke undertegnede kunne oppnevnes. Svaret var at dommer C hadde uttalt at han ikke skulle ha adv. A og at adv O skulle oppnevnes."

I dag mottar jeg brev fra dommer C om at O er oppnevnt, jf vedlegg.

Jeg finner dette svært ubehagelig idet jeg ikke kan se noen rasjonell begrunnelse for dommer Cs utspill. Jeg ber Tilsynsutvalget ta affære. Det kan ikke forventes at vi advokater skal innklage noen dommere for Tilsynsutvalget hvis vi må forvente å bli utsatt for denne type hevnaksjoner."

Ved brev av 22.12.11 til advokat A har tingrettsdommer C bl.a. uttalt seg slik om forsvareropnevningen:

"Advokat L opplyste at han hadde "tatt kontakt med advokat A" og oversendt saken til ham. Det ble ikke gitt opplysninger om tiltaltes forsvarerønske."

Retten oppnevnte på dette grunnlag advokat O som ny forsvarer. Det orienteres med dette om at oppnevningen av advokat O som fast forsvarer for tiltalte M står ved lag"

Beslutningen ble påanket, og lagmannsretten avsa 3. januar 2012 kjennelse der advokat A ble oppnevnt som forsvarer for tiltalte. I kjennelsen har lagmannsretten kommet med bemerkninger om kommunikasjonen mellom tingrettsdommer C og advokat A. Lagmannsretten har videre uttalt følgende til tingrettsdommer Cs håndtering av saken:

"Selv om det skulle forholde seg slik at tingretten ikke var kjent med skrivet av 21.12.2011 fra advokat A da advokat O ble oppnevnt, burde det vært tatt kontakt med advokat L eller advokat A for å bringe klarhet i om begjæringen om skifte bygget på siktedes uttrykkelige ønske. Eventuelt kunne tingretten bedt om at siktede skriftlig bekreftet begjæringen om forsvarerskifte. Oppnevningen burde således utstått til dette var avklart."

Tilsynsutvalget slutter seg til denne uttalelsen. I tillegg finner utvalget grunn til å bemerke at det er vanskelig å se at tingrettsdommer C kan ha hatt noe annet motiv for ikke å oppnevne advokat A som forsvarer enn motsetningsforholdet som hadde oppstått mellom dem i kjølvannet av As klage til Tilsynsutvalget. Innklagedes anmeldelse av advokat A støtter opp under dette synspunktet. Tilsynsutvalget legger for øvrig til grunn at tiltalte ikke hadde fremsatt noe ønske om at advokat O skulle være hans forsvarer, og at dommeren visste at advokat A var forespurt om oppdraget. Tingrettsdommer C valgte likevel å oppnevne O, en avgjørelse han opprettholdt etter at han fikk positiv kunnskap om at tiltalte ønsket advokat A som forsvarer. Tilsynsutvalget ser svært alvorlig på at en

dommer på denne måten lar klagen fra en advokat få innvirkning på de avgjørelser dommeren treffer i forhold til vedkommende.

Anmeldelsen av advokat A

I brev til Tilsynsutvalget av 23. desember 2012 har tingrettsdommer C opplyst følgende:

"Jeg har mottatt kopi av klage i ovennevnte sak.

Ved skriv av dags dato har jeg politianmeldt advokat A for beskyldningene i skrivet, herunder at jeg under hovedforhandlingen skal ha "laget" en forklaring fra tiltalte, jf strl. § 132 a og strl. § 110 andre ledd.

Jeg legger da til grunn at min uttalerett forlenges inntil det foreligger avgjørelse fra påtalemyndigheten"

Tingrettsdommer Cs nærmere begrunnelse for anmeldelse fremgår av den fremlagte anmeldelsen av 23.12.2011, side 2 tredje siste avsnitt, der han bl.a. skriver følgende:

"Det å rette falske anklager mot en rettslig aktør må etter min vurdering anses som "rettsstridig atferd" i lovens forstand, jf strl. § 132a første ledd.

Formålet med anklagene synes å være å påvirke dommeren som rettslig aktør jf bokstav a.

Det vil reelt bli meget belastende og vanskelig å fungere som dommer dersom tiltalte og forsvarer uten sanksjoner kan beskyldre dommeren for alvorlige lovbrudd.

Det kan også være et formål med anklagene å gjengjelde eller hevne seg på rettens administrator. Dette støttes av at jeg har fått opplyst av journalister at advokat A har gjort henvendelser til aviser. Formålet synes å være å søke å skandalisere dommeren. Dette synes å være planlagt."

Ved påtegning av 18. januar 2012 ble anmeldelsen henlagt med opplysning om at politiet ikke fant rimelig grunn til å undersøke om det foreligger straffbart forhold. Etterforskning ble dermed ikke igangsatt.

Tilsynsutvalget vurderer tingrettsdommer Cs opptreden i straffesaken som kritikkverdig. Klagen fra advokat A fremstår verken som ubegrunnet eller sjikanøs. Uavhengig av Tilsynsutvalgets vurdering av klagen, forelå ingen grunn til å anmelde advokaten for å motarbeide rettssystemet og anmeldelsen fremstår som svært lite skjønnsom. Tilsynsutvalget ser svært alvorlig på at tingrettsdommer C har anmeldt en fast forsvarer for en alvorlig straffbar handling som en reaksjon på advokatens klage til Tilsynsutvalget.

Det er også dokumentert at tingrettsdommer C til slutt erklærte seg inhabil overfor advokat A og hans kontor. Dette skjedde dagen før hovedforhandling i straffesaken der advokat A var oppnevnt som forsvarer av lagmannsretten. Ved tingrettens kjennelse av 4. januar 2012 ble det avgjort at han skulle vike sete.

I et oppsummerende brev til Tilsynsutvalget den 6. januar 2012, har advokat A vist til forsvareroppnevningen, anmeldelsen og dommerens begjæring om å få vike sete, og kommet med følgende bemerkning:

"Etter dette kan jeg forstå at advokater kvier seg for å klage på dommere. Cs handlemåte tilkjenner en alvorlig brist i hans dommerskjønn."

Tilsynsutvalget slutter seg til denne uttalelsen og finner at tingrettsdommer Cs opptreden i kjølvannet av at han ble innklaget til Tilsynsutvalget er i strid med god dommerskikk.

Sak nr. 18-12

Denne klagen gjelder sak om tvangsgjennomføring av samvær etter barneloven. Klager i saken er B, som er mor til barnet og saksøkt i rettssaken. Hun fulgte datteren til samtale med tingrettsdommer C forut for rettsmøtet og var deretter til stede i rettsmøtet da begjæringen om tvangsmulkt ble behandlet.

Klagen gjelder for det første dommerens innkalling av datteren P til samtale samt innholdet i referatet fra samtalen. Det er ingen uenighet om at barnet ble innkalt til samtale med dommeren på svært kort varsel, det vil si kl. 13.00 samme dag som han tok kontakt med barnets mor. Dette er en uvanlig og lite skjønnsom fremgangsmåte.

Klagen gjelder for det andre innholdet i referatet fra samtalen med barnet, der det bl.a. er anført at dommeren utelot informasjon om hva som er begrunnelsen for hennes vegring mot å dra til far. Dommerens saksbehandling, herunder forhold som berører hensynet til sakens opplysning, kan brukes som grunnlag for anke over saksbehandlingen. Utvalget har derfor ikke grunnlag for å vurdere dette forholdet nærmere, jf domstoloven § 236 fjerde ledd.

Klagen gjelder for det tredje dommerens opptreden i det etterfølgende rettsmøtet, der det er anført at han møtte for sent, hadde uryddig prosessledelse, manglende konsentrasjon om saken og forutinntatt holdning til saksøkte. Klager har bl.a. gitt slik beskrivelse av hvordan hun opplevde rettsmøtet:

"C var også ufokusert og virket lite interessert i rettsmøtet han selv hadde kalt oss inn til. Han satt og fiklet med pc-en og flyttet rundt på ting på dommerbordet. Jeg stoppet opp underveis i forklaringen fordi jeg lurte på om han i det hele tatt hørte etter hva jeg sa.

Det er også graverende når dommer underveis i utspørringen tydelig viser at han har tatt parti. Han var ikke interessert i hva jeg sa, han vred og vrent på mine uttalelser. Han ble svært privat i utspørringen. Han burde erklært seg inhabil da det fremsto som beslutningen var tatt allerede før rettsmøtet startet

Jeg ser svært alvorlig på det som har skjedd i denne saken og stiller meg svært undrende til at C kan få praktisere som dommer. Han virker for meg som fullstendig uegnet og jeg stiller spørsmålet: hvem skal ta ansvaret for de som blir offer for denne mannens dømmekraft? "

Klagers prosessfullmektig har i hovedsak bekreftet klagers fremstilling av saken. Hun har bl.a. beskrevet dommerens opptreden slik:

"Da dommeren ankom rettslokalet på overtid virket han desorientert og forvirret, nærmest som om han hadde glemt rettsmøtet og fikk beskjed i siste øyeblikk. Etter dette prøvesatt han alle stolene ved dommerbordet men fant ingen som klarte å regulere eller passet ham. Han forlot derfor salen, slik jeg husker det, for å tilkalle hjelp. Etter noe tids venting ankom en mannsperson som fikk regulert stolen til dommeren.

Da rettsmøtet omsider tok til var det planløst i formen. Etter litt frem og tilbake bestemte dommeren seg for at advokatene skulle holde en kort innledning. Dette tok begge prosessfullmektigene på sparket. Saksøker gikk imidlertid lang i å prosedere saken. Jeg protesterte men saksøker ble tillatt dette. Undertegnede fulgte opp med innledning fra saksøktensiden. Jeg ble avbrutt av dommeren som stilte spørsmål og begynte å diskutere, noe jeg ikke har opplevd på denne måte tidligere. Det virket ikke som om retten var spesielt fokusert på det han ble presentert men var opptatt av sin egen vinkling i saken uten at dette var forankret i de rettslige vurderingstema for "umulighet."

Klagers prosessfullmektig har videre bekreftet at dommeren opptrådte forutinntatt i forbindelse med utspørringen av saksøkte. I den forbindelse er dommerens opptreden beskrevet slik:

"Dommeren benyttet i sin utspørring av B en teknikk hvor han stilte stadig nye spørsmål uten å la henne snakke ut mellom spørsmålsstillingene. Det fremstod på en slik måte at dommeren egentlig ikke var interessert i de svar hun hadde å by på"

Advokaten har oppsummert slik:

"Det er vanskelig å formidle opplevelse av rettsmøtet. Det var uklar prosess, uklar prosessledelse, upassende dommeratferd og man var usikker på formålet med møte. Rettsmøtet ble ikke gjennomført i samsvar med innkallingen. De forsøk som ble gjort på å klargjøre, rettlede eller protestere ble ikke hensyntatt."

Tilsynsutvalget har også i denne klagesaken registrert at dommerens opptreden er av samme karakter som tidligere. Utvalget viser videre til beskrivelsen av innklagedes opptreden i sak 158-11, herunder klagers beskrivelse av hvordan dommeren vrent på forklaringen og virket forutinntatt i forbindelse med utspørringen. Dette fremstår som et handlingsmønster hos dommeren. Det samme gjelder anførselene om manglende forberedelse og uryddig prosessledelse.

Utvalget har også merket seg at tingrettsdommer Cs opptreden i barnevern - og barnefordelingssaker har vært tema tidligere. Det har i den forbindelse vært påpekt at dommeren har virket forutinntatt og opptrådt sjikanerende og fiendtlig i forhold til den kvinnelige part i barnefordelingssaker. På grunn av dette ble det bestemt at han i en periode ikke skulle tildeles slike saker. Ankepunktene mot tingrettsdommer C i herværende sak, synes å være av samme karakter. Utvalget viser for øvrig til side 2 i advokat Is uttalelse, der hun har beskrevet hvordan innklagede har opptrådt i andre sammenhenger.

Tilsynsutvalget legger vekt på at klager og hennes prosessfullmektig, uavhengig av andre personer og tidligere saker mot C, har beskrevet forhold av samme karakter som tidligere. Klagers prosessfullmektig har gitt en detaljert beskrivelse av dommerens opptreden, en beskrivelse som ikke er tilbakevist. Tilsynsutvalget har registrert at motpartens advokat ikke har samme oppfatning av dommerens opptreden. Utvalget går ut fra at dette skyldes partskonstellasjonen i saken, og det faktum at dommerens handlemåte først og fremst rammet saksøkte.

Y lagmannsrett har i kjennelse av 8. mai 2012 opphevet tingrettens kjennelse og bestemt at den videre behandling av saken skal foretas av en annen dommer. Kjennelsen ble opphevet

fordi dommeren ikke tillot bevisføring om det sentrale tema i saken, se side 9 andre avsnitt. Lagmannsretten har videre bemerket følgende:

"Slik saken samlet sett fremstår, tilsier hensynet til partenes tillit til en uhildet avgjørelse i saken at den i fortsettelsen bør behandles av en annen dommer."

Tilsynsutvalget legger etter en samlet vurdering av foranstående opplysninger til grunn at tingrettsdommer C i hovedsak har opptrådt som beskrevet i klagen, og at han fremsto som uforberedt og uryddig og ikke var tilstrekkelig nøytral i forhold til saksøkte. Dette er opptreden som strider mot reglene om god dommerskikk og Etske prinsipper for dommeratferd.

Forhold utenom de to klagesakene

Soren skriver D har i forbindelse med klagebehandlingen informert utvalget om følgende forhold:

- To tilfeller av unnlatt og for sent oppmøte til rettsmøter
- Politianmeldelse av soren skriver D for ærekrenkelser av 20.09.2010 henlagt 30.09.s.å.
- Henvendelse til Arbeidstilsynet våren 2011, jf brev av 15.4.2011 fra Arbeidstilsynet til X tingrett, der det fremgår av tingrettsdommer C har påpekt at han "i en periode på 11 år er blitt utsatt for sjikane, uberettigede beskyldninger med påstander om mangelfull embetsutførelse, og trusler om avskjedigelse".

Tilsynsutvalget kan ta mulige kritikkverdige forhold opp til vurdering såfremt det ikke har gått mer enn ett år siden forholdet fant sted, jf domstoloven § 237 fjerde ledd.

Tilsynsutvalget legger til grunn at de to sistnevnte forhold fant sted for mer enn ett år siden. Utvalget er derved avskåret fra å ta disse opp til vurdering som selvstendige saker.

De to tilfellene av unnlatt og for sent oppmøte til hovedforhandling stammer fra henholdsvis 10. november 2011 og 22. februar 2012 og kan dermed vurderes av utvalget.

Det er lagt til grunn i lovforarbeidene at utvalget kan vurdere om en dommer har handlet i strid med arbeidsrettslige plikter i tilknytning til tilsetningsforholdet, for eksempel overtredelse av arbeidstidsbestemmelser, regler om ferieavvikling og sidegjøremål, og at dette kan medføre disiplinærtiltak.

Tjenesteinterne og administrative forhold som er en del av en personalkonflikt, er i utgangspunktet ikke et anliggende for Tilsynsutvalget. Det er imidlertid lagt til grunn at utvalget kan kobles inn dersom problemet ikke lar seg løse internt i domstolen eller ved bistand fra Domstoladministrasjonen. Tilsynsutvalget legger til grunn at det i lang tid har versert en personalkonflikt knyttet til tingrettsdommer C, og at denne har vært behandlet i Domstoladministrasjonen, til sist i form av begjæring om suspensjon og avskjed høsten 2010. Tilsynsutvalget legger videre til grunn at ureglementert fravær inngår som et ledd i dommerens handlingsmønster beskrevet i Justisdepartementets brev til Domstoladministrasjonen. Utvalget antar etter dette at det ikke er formålstjenlig å henvise saken tilbake til domstolen eller Domstoladministrasjonen for mulige tiltak og løsninger. Tilsynsutvalget har etter dette konkludert med at det er grunnlag for å ta forholdet opp til vurdering av eget tiltak.

Tingrettsdommer C har ikke kommentert de to tilfellene av fravær og forsentkomming.

Tilsynsutvalget har ved vurderingen av de påtalte forhold tatt utgangspunkt i at det frem til 2009 var påvist flere tilsvarende hendelser. Departementet la imidlertid til grunn at forholdene hadde bedret seg fra mai 2010.

I første avsnitt på side 9 i brevet, har departementet skrevet følgende om dette:

"I denne vurderingen må en imidlertid etter departementets syn også legge vekt på at du synes å ha tatt inn over deg dine arbeidsplikter og administrative plikter på en annen måte etter at sorenskriver D tok opp forholdene i mai 2010. Etter dette tidspunkt synes det ikke å ha forekommet misligheter av samme art og grad som tidligere."

Det fremgår ikke hvilke undersøkelser departementet har gjort i forhold til dette. Tilsynsutvalget har registrert at enkelte av hendelsene som nå behandles av utvalget, fant sted i 2011 frem til departementets avgjørelse forelå i slutten av november.

I sorenskriver Ds uttalelse til Tilsynsutvalget er det påvist to hendelser.

Utvalget viser for det første til brev av 22.11.2011 annet avsnitt som lyder slik:

Avdelingsledelsen fastholder at du ikke varslet om at du var syk den 10.11.2011 før avdelingskonsulenten ringte deg litt etter kl 09.30, da du ikke hadde kommet til hovedforhandlingen som skulle ha startet kl 09.30, og jeg legger til grunn at det er riktig.

Dette er ikke akseptabel atferd av en dommer. Jeg forutsetter at du for fremtiden varsler avdelingsledelsen om sykdomsfravær i god tid før berammede rettsmøter."

Utvalget viser videre til brev av 18.3.2012 som bl.a. lyder slik:

Jeg legger således til grunn at du ikke varslet tingretten om manglende oppmøte til hovedforhandlingen 22.2.2012, som skulle ha startet kl 09.30, og at du først etter å ha blitt oppringt av avdelingskonsulenten møtte til rettsmøtet kl 1015.

Dette er ikke akseptabel atferd av en dommer. Jeg forutsetter at du for fremtiden møter til rettsmøter i tilstrekkelig tid før oppstart, og at du varsler om eventuelt sykdomsfravær"

Tilsynsutvalget legger til grunn at tingrettsdommer C har overtrådt de plikter som stillingen medfører ved å komme for sent til og utebli fra berammede rettsmøter som beskrevet i de fremlagte brev.

Tilsynsutvalget ser alvorlig på at tingrettsdommer C gjentatte ganger begår denne type tjenesteforsømmelser. Å utebli fra rettsmøter skaper interne problemer i domstolen, både i forhold til kolleger og ledelse. Det rammer i tillegg parter og aktører som har møtt frem og kan bidra til å svekke tilliten til dommerne og domstolen. Det er etter utvalgets vurdering skjerpene at tingrettsdommer C ikke har avstått fra denne type forsømmelser til tross for de vurderinger og konklusjoner som ble trukket av departementet i 2011.

Oppsummering

Tilsynsutvalget har i forbindelse med klagesakene og de øvrige forhold som er avdekket i forhold til disse, kommet til at tingrettsdommer C har handlet i strid med god

dommerskikk og derved opptrådt kritikkverdigg. Utvalget har videre konkludert med at tingrettsdommer C har opptrådt kritikkverdigg ved å overtre de plikter som tilligger stillingen.

Tilsynsutvalget finner at dommerens samlede opptreden gir grunnlag for disiplinærtiltak i form av advarsel. Dette er det strengeste beføyelsen utvalgte kan ilegge en dommer, og den skal forbeholdes de alvorligste tilfellene, herunder de gjentatte overtredelsene. Etter utvalgets vurdering står man her ovenfor et slikt tilfelle.

I følge lovforarbeidene har Tilsynsutvalget plikt til å varsle Justisdepartementet dersom utvalget mener at en dommers forhold kvalifiserer for suspensjon/sivil avskjed, jf Ot.prp. nr 44 (2000-2001) pkt. 11.5.13. Sett hen til den tidligere avskjedssaken, der departementet har bemerket at avskjedsspørsmålet kan bli vurdert på nytt dersom dommeren begår nye overtredelser, har Tilsynsutvalget funnet det riktig å sende vedtaket til Justisdepartementet.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

Tingrettsdommer C gis advarsel for å ha overtrådt de plikter stillingen medfører og for å ha opptrådt i strid med god dommerskikk.